

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ

Львівський державний університет
ім. Івана Франка

на правах рукопису

ПОДІК Сергій Михайлович *СД*

**Становлення та проблеми
ліквідності
комерційних банків
України**

Спеціальність: 08.01.03. -

теорія макроекономіки

08.04.03 - кредит, банківська справа

і грошовий обіг

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів - 1996

00760297 (V)

AB 34.667

РОБОТА ВИКОНАНА У ЛЬВІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. І. ФРАНКА.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ КРУПКА
МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ.

ОФІЦІЙНІ ОПОНЕНТИ:
ДОКТОР ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
ТИВОНЧУК ІВАН ОПАНАСОВИЧ
КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК ТУРКО ФЕДІР
МИХАЙЛОВИЧ

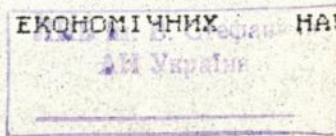
ПРОВІДНА УСТАНОВА – ТЕРНОПІЛЬСЬКА
АКАДЕМІЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА.

ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДБУДЕТЬСЯ "31"
травня 1996 РОКУ. О 15 ГОД. НА
ЗАСІДАННІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
Д 04.04.06. ПО ЗАХИСТУ ДИСЕРТАЦІЇ У
ЛЬВІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМ. І. ФРАНКА ЗА АДРЕСОЮ: 290008, М. ЛЬВІВ,
ПР. СВОБОДИ, 18.

З ДИСЕРТАЦІЄЮ МОЖНА ОЗНАЙОМИТИСЬ В БІБЛІОТЕЦІ ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. І. ФРАНКА (М. ЛЬВІВ, ВУЛ. ДРАГОМОНОВА, 5).

АВТОРЕФЕРАТ РОЗІСЛАНИЙ "22" квітня
1996 РОКУ.

ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДОЦЕНТ, КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК
ПАНЧИШИН С. М.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. АКТУАЛЬНІСТЬ І СТУПІНЬ ДОСЛІДЖЕНОСТІ ТЕМАТИКИ ДИСЕРТАЦІЇ

Розбудова самостійної банківської системи в Україні розпочалася після прийняття Верховною Радою в 1991 році Декларації про незалежність. Створення власної банківської системи України юридично було визнано в Законі "Про банки і банківську діяльність в Україні", прийнятому Верховною Радою в березні 1991 року. Цим законом були визначені основні принципи побудови і функціонування банківської системи України, адекватно до умов ринкової економіки. Ріформування банківської системи викликано потребами розвитку ринку, який передбачає втілення в широку практику нового порядку управління грошово-кредитними відносинами. Важливими причинами, які обумовили необхідність подальшої докорінної перебудови банківської справи стали: відсутність механізму управління грошовим обігом економічними методами; послаблення ролі центрального банку, як головного банку країни; відсутність ринкових, комерційних відносин між банками і клієнтурою. Все це ускладнює розподіл кредитних ресурсів, в зв'язку з чим виникла гостра необхідність створення банківської системи, відповідної до розвитку ринкових відносин.

В світлі проблем сьогодення української економіки, зв'язаних з подоланням кризових явищ і інфляційних процесів, посиленням

ІНВЕСТИЦІЙНОЇ І КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ВДОСКОНАЛЕННЯМ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ В НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ, СТАБІЛІЗАЦІЄЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ, Є НЕОБХІДНИМ ПРИСКОРЕННЯ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНО ФУНКЦІОНУЮЧОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ПОСИЛЕННЯ ЇЇ РОЛІ НА ПРИОРІТЕТНИХ НАПРЯМКАХ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ ЕКОНОМІКИ. ВИРІШЕННЯ ЦЬОХ ПРОБЛЕМ НАБУВАЄ ЖИТТЕВОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВИЖИВАННЯ УКРАЇНИ ЯК СУВЕРЕННОЇ ДЕРЖАВИ.

В ДИСЕРТАЦІЙНІЙ РОБОТІ З РІЗНИМ СТУПЕНЕМ ПОВНОТИ ВИВЧЕНО ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ НІМЕЧЧИНИ, США, АВСТРИЇ, РОСІЇ. ВРАХОВУЮЧИ СКЛАДНІСТЬ І БАГАТОПЛАНОВІСТЬ ПРОБЛЕМИ, НАМИ ПРОВЕДЕНИЙ ПОШУК ОПТИМАЛЬНИХ ФОРМ ІНСТИТУЦІЙНОГО УСТРОЮ КРЕДИТНИХ СИСТЕМ, ЕФЕКТИВНО ПРАЦЮЮЧОГО МЕХАНІЗМУ НА РИНКУ КАПІТАЛІВ, НОВИХ МЕТОДІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ СТРУКТУР. СТВОРЕННЯ СТІЙКОЇ, ГНУЧКОЇ І ЕФЕКТИВНОЇ БАНКІВСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ Є ОДНИМ З НАЙВАЖЛИВИШИХ ЗАВДАНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ. ЙОГО ВИРІШЕННЯ УСКЛАДНЮЄТЬСЯ ТИМ, ЩО НЕДОСТАТНЬО ОГОЛОСИТИ ПРО СТВОРЕННЯ НОВИХ КРЕДИТНИХ ІНСТИТУТІВ, ЗМІНИвши НАЗВУ БАНКУ, ПРИСВОЇвши ЙОМУ СТАТУС "АКЦІОНЕРНОГО". ДОКОРІННО ПОВИННА ЗМІНИТИСЯ ВСЯ СИСТЕМА ВІДНОСИН ВНУТРІШНЬОБАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ, ХАРАКТЕР УПРАВЛІННЯ І КОНТРОЛЮ ЗІ СТОРОНИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ, ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОВІДНОСИН БАНКІВ І ЇХ КЛІЄНТІВ, РОЗРАХУНКИ З ДЕРЖАВНИМ БЮДЖЕТОМ. ЦЕ ЗМУСИЛО ВИБІР ТЕМИ ТА ЇЇ АКТУАЛЬНІСТЬ

1. 2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Основною метою дисертаційної роботи є дослідження теоретичних, методологічних і практичних основ становлення комерційних банків України; підвищення рівня їх ліквідності, а також розробка рекомендацій по вдосконаленню шляхів забезпечення ресурсної бази банків, вивчення факторів які впливають на формування цін на них. Вивчення і використання в практиці української банківської діяльності зарубіжного досвіду основних напрямків забезпечення ліквідності в різних сферах банківської діяльності.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішено такі завдання:

- проаналізовані макроекономічні та мікроекономічні проблеми банківської справи; монетарні (кредитно-грошові), фіскальні (податково-бюджетні), а також причини, які привели до глибокої економічної кризи, виявлено фактори стабілізації банківської справи;

- досліджені основні пріоритетні напрямки діяльності банків для використання в практичній діяльності позитивного досвіду нових важелів зарубіжної та вітчизняної практики.

Головна увага була приділена таким питанням:

а) економічні нормативи регулювання норм обов'язкових резервів комерційних банків України та контроль за їх дотриманням;

б) забезпечення ліквідності комерційних банків України через управління активами та пасивами;

В) ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ І РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ В КРАЇНАХ З РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ;

Г) ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА КРЕДИТНІ РЕСУРСИ;

Д) КРЕДИТИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ПОВЕРНЕННЯ;

Ж) ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА, СТРАТЕГІЯ ОЦІНКИ І МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКУ ПРИ КРЕДИТУВАННІ.

ДЕТАЛЬНО РОЗКРИТО ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА РОЛЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ У ФОРМУВАННІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.

1.3. ТЕОРЕТИЧНА І ПРАКТИЧНА ЦІННІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО НАУКОВА НОВИЗНА

ТЕОРЕТИЧНА ЦІННІСТЬ ДАНОЇ РОБОТИ ПОЛЯГАЄ В ДОСЛІДЖЕННІ БАЗОВИХ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ І ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОЇ ЕКОНОМІКИ І ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ. ВИЗНАЧЕНІ ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ СТРУКТУР, ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ВИМОГИ ПРИ РЕЄСТРУВАННІ БАНКІВ.

ШИРОКО ВИСВІТЛЕНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ ЗАКЛАДАМИ НА МАКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІ (ОСНОВНІ ВИДИ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ, КОНТРОЛЬ І РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ ЗІ СТОРОНИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ, ШЛЯХОМ ВСТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ РЕГУЛЮВАННЯ НОРМ ОБОВ'ЯЗКОВИХ РЕЗЕРВІВ, ЛІКВІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ).

ГОЛОВНА УВАГА ПРИДІЛЕНА ПРАКТИЧНИМ АСПЕКТАМ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ, ТРАДИЦІЙНИМ І НОВИМ МЕТОДАМ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, РОЗРОБЦІ ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ПО ПОЛІПШЕННЮ ОСНОВ ОРГАНІЗАЦІЇ І ФУНКЦІЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ, ВИВЧЕННЮ ТЕНДЕНЦІЙ ЇХ РОЗВИТКУ ЗА ОСТАННІ РОКИ. БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ БАНКІВ РОЗРОБЛЕНІ З ВРАХУВАННЯМ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ В ГАЛУЗІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО РОЗРАХУНКАХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЦІНУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ, ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ. ЗГІДНО ДОСВІДУ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ "УКРАЇНА" ПО ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ, БАНКУ "ІНКО", "АЖІО", ВИРОБЛЕНО СТРАТЕГІЮ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАЛАНСУ БАНКУ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ АКТИВНИХ ТА ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ, РЕАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ КРЕДИТУВАННЯ, МЕТОДІВ РОЗРАХУНКІВ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, ОЦІНКИ І МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ПРИ КРЕДИТУВАННІ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ЇХ ЗНИЖЕННЮ.

Наукова новизна дослідження та особистий внесок автора полягає в тому, що:

- ВПЕРШЕ ПРОВЕДЕНО КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ БАНКІВСЬКИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ. ПРОАНАЛІЗОВАНО ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ, ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ;

- ЗРОБЛЕНО ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ РЯДУ СТАРИХ І СФОРМОВАНО НОВІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ З ВРАХУВАННЯМ

сучасних умов. Це стосується визначеної переоцінки застарілих традиційних форм організації банків, їх діяльності;

- запропоновано комплексний підхід реорганізації банківської справи в одному темпі з реорганізацією промисловості, реформою системи цін і стабілізацією макроекономіки;

- обґрунтовано здійснювати банківський нагляд за діяльністю комерційних банків незалежними спеціальними установами відповідно досвіду Німеччини, Франції, Австрії;

- визначена необхідність примусового проведення заліку заборгованості між суб'єктами господарювання, введення вексельного обігу.

1.4. АПРОБАЦІЯ І ПУБЛІКАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗНАЧЕННЯ РІВНЯ РЕАЛІЗАЦІЇ, ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ РОЗРОБОК

Основний зміст дисертації викладений в брошурах: "Формування і використання кредитних ресурсів комерційними банками України, досвід комерційних банків Австрії, США" (Житомир: "МП Полісянка", 1995), "Банківський продукт та банківські послуги провідних комерційних банків Великобританії, США, Австрії" (Житомир: "МП Полісянка", 1995). Список робіт, опублікованих по темі дисертації див. с. 24 автореферату. Ряд положень дисертаційного дослідження доповідався співзвучачам, викладачам та студентам, працівникам банків на наукових конференціях, міжбанківських

НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, ЯКІ ВІДБУВАЛИСЯ В М. ЖИТОМИРІ (1994, 1995 Р.Р.), М. ЛЬВОВІ (1995 Р.), М. КИЄВІ (1994, 1995 Р.Р.).

МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗНАЙШЛИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ "УКРАЇНА", РЯД ВИСНОВКІВ ВИКОРИСТАНО ПРИ РОЗРОБЦІ РЕКОМЕНДАЦІЙ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ РАЙОННИХ ВІДДІЛЕНЬ ТА ФІЛІЙ БАНКУ "УКРАЇНА".

1.5. МЕТОДИ, ПРЕДМЕТ І ОБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕОРЕТИЧНОЮ І МЕТОДОЛОГІЧНОЮ ОСНОВОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИСТУПАЮТЬ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ВЧЕНИХ З МАКРО-, ТА МІКРОПРОБЛЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ. ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ АВТОР СПИРАВСЯ НА СТАТИСТИКО - ЕКОНОМІЧНИЙ, АБСТРАКТНО - ЛОГІЧНИЙ, ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ТА НОРМАТИВНИЙ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. ВИХІДНІ ДАНІ ОПРАЦЬОВУВАЛИСЯ НА ПЕОМ.

ПРЕДМЕТ І ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ.

ОБ'ЄКТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИБРАНІ КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ, ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ДИРЕКЦІЯ БАНКУ "УКРАЇНА", КИЇВСЬКЕ ПРАВЛІННЯ БАНКУ "УКРАЇНА", АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНКО", "ЛЕГБАНК", "АЖІО", "ДАРМУТ НЕШНЛ БАНК" США; КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АВСТРІЯ" АВСТРІЯ; "ДОМЧЕ БАНК" НІМЕЧЧИНА; АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА "КОРМАН", "КОРОСТИШІВСЬКИЙ КАР'ЄР" ТА ІНШІ. ПРЕДМЕТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ Є МЕТОДОЛОГІЧНІ І МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПОВУДОВИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ, ЇХ ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ

ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА РИНКОВІ ЗАСАДИ ГОСПОДАРЮВАННЯ.

1.6. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ДИСЕРТАЦІЯ СКЛАДАЄТЬСЯ ІЗ ВСТУПУ, ТРЬОХ РОЗДІЛІВ, ВИСНОВКІВ, СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ВИКЛАДЕНА НА 180 СТОРІНКАХ МАШИНОПИСНОГО ТЕКСТУ, ВКЛЮЧЕНО 4 ТАБЛИЦІ, 5 СХЕМ, 13 ДОДАТКІВ.

У ВСТУПІ РОЗКРИТО АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ, СФОРМУЛЬОВАНО МЕТУ І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПОКАЗАНО НАУКОВУ НОВИЗНУ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, ВИСНОВКІВ ТА ПРОПОЗИЦІЙ. У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ ДАЄТЬСЯ ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ, ОБГРУНТОВУЄТЬСЯ МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕХІД ДО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ.

ДРУГИЙ РОЗДІЛ ПРИСВЯЧЕНИЙ НОРМАТИВНОМУ РЕГУЛЮВАННЮ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, ОБГРУНТОВУЄТЬСЯ ЇХНЯ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКУ.

ТРЕТІЙ РОЗДІЛ МІСТИТЬ В СОБІ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ, ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА КРЕДИТНІ РЕСУРСИ, КРЕДИТІВ ТА ФОРМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ПОВЕРНЕННЯ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ВИЗНАЧЕННЮ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНКИ І МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ПРИ КРЕДИТУВАННІ.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

Обґрунтовуючи свою точку зору на проблеми становлення та ліквідності комерційних банків України, дисертант виходить з того що - перехід до ринкових відносин повинен різко змінити місце банку, характер його діяльності. Із органа нагляду, контролю за роботою підприємств, сигналізатора допущених в господарствах недоліків і відхилень від встановлених норм (невиконання планів, відтягнення обігових коштів в зверхнормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, дебіторську заборгованість, капітальні витрати) банки перетворюються в специфічні комерційні підприємства, які надають клієнтам багатогранні послуги не тільки в традиційній формі (акумулювання вільних грошових коштів, кредитування, грошових розрахунків), а і в формі валютних операцій, операцій з цінними паперами, інших операцій. Банківська справа в сучасному грошовому господарстві вже не замикається на кредитно-розрахунковому обслуговуванні клієнтів, а значно ширше і, що не менш важливо, спирається на інші основи: вона стає більш комерційною, різнобічною, універсальною.

Реорганізація банківської системи в 1991 році була проведена адміністративними методами. Закріплення клієнтури за спецбанками АПС "Україна" та Промінвестбанком в залежності від їх галузевої структури передбачало нерівномірний розподіл пасивів між спецбанками. Кредитна система не набула необхідної гнучкості, яка б дозволяла здійснювати переливи кредитних ресурсів в народному господарстві.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що одночасно пройшло невинуватене збільшення управлінського апарату банків. Не змінилися принципово і кредитні відносини: продовжувалося кредитування в напівавтоматичному режимі, зберігся адміністративний метод розподілу кредитних ресурсів, не була ліквідована монопольна структура банківської системи. Пройшов лише розподіл сфер впливу спецбанків по підвідомчому принципу, що робить неможливою конкуренцію банків між собою.

Деякі сектори банківської діяльності взагалі ще не зазнали будь-якої ринкової трансформації. Більше того, відбулась деградація певних функцій і операцій банківської системи, зокрема, розрахунків, середньо- і довгострокового кредитування, контролю за мобілізацією і використанням кредитних ресурсів тощо. По вищезгаданих секторах результати діяльності банків України значно гірші, ніж це було раніше. Обґрунтовуючи свою точку зору на вказані проблеми, дисертант виходить з того, що все це дає підстави для того, щоб працювати над повноцінною банківською реформою і для того, щоб її трансформувати відповідно до потреб розвитку ринкової економіки.

Для успішного проведення такого складного і широкомасштабного заходу як банківська реформа, необхідно забезпечити достатні економічні і організаційно-правові передумови. Основними такими передумовами є:

1) випереджаюче реформування на ринкових засадах самої економіки, перш за все,

СФЕР ВИРОБНИЦТВА І ОБМІНУ НА ОСНОВІ ШИРОКОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ВЛАСНОСТІ, ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ;

2) СТАБІЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ, ОЗДОРОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ, ВЗВАЖЕНА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА, ЯКА БУДЕ ГРУНТУВАТИСЯ НА ЗДОРОВОМУ ГЛУЗДІ, ПРИПИНЕННЯ ІНФЛЯЦІЇ І ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ ЇЇ В ГРОШОВІЙ СФЕРІ;

3) КОМПЛЕКСНА РОЗРОБКА ЗАКОНОДАВСТВА ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ РОЗБУДОВИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ З УСІХ НАПРЯМКІВ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯК ПРАВОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА РИНКОВИХ ЗАСАДАХ;

4) ПРИСКОРЕННЯ В УКРАЇНІ РИНКОВОГО РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ І ВІДМОВА ВІД ПЕРЕВАЖНО АДМІНІСТРАТИВНИХ МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ, РОЗВИТОК ГРОШОВОГО РИНКУ, ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ РИНКОВИХ СПОСОБІВ РОЗПОДІЛУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ, НОВИХ ФОРМ І МЕТОДІВ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ, ПЕРЕХІД НА НОВІ БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ;

В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ БУЛИ ДОПУЩЕНІ ЗНАЧНІ ПРОРАХУНКИ, НЕДОСТАТНЬО ПРОДУМАНІ КОНКРЕТНІ ЗАХОДИ ПО РОЗМІЩЕННЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ І НАПРЯМАХ ЇХНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Обґрунтовуючи свою точку зору на проблемі кредитування, дисертант виходить з того, що вкладення у виробництво вимагають довшого строку (6-9 місяців), а банки за умов високого темпу інфляції зацікавлені в якнайшвидшому обігові кредиту (в строк не більше 3-х місяців). Формуючи свої кредитні ресурси, головним чином за рахунок купівельних джерел за високими цінами, банки не мають можливості

НАДАВАТИ КРЕДИТИ НА УМОВАХ, ПРИЙНЯТИХ ДЛЯ ПРОМИСЛОВИХ ТА ІНШИХ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.

Діючи нині процентні ставки є непосильними для виробничих підприємств. Потрібно визнати, що вихідним пунктом підвищення цих процентних ставок є в значній мірі облікова ставка Національного банку України. Підняття процентних ставок на централізовані ресурси стало першим поштовхом до підвищення вартості всіх ресурсів, що використовуються комерційними банками. Це насамперед стосується депозитів. Відповідно зросли і процентні ставки на кредит, услід за підвищенням цих ставок йде підвищення цін на товари.

Комерційний банк може зберегти свою ліквідність, якщо його активи розміщені в короткострокових кредитах і своєчасно погашаються позичальниками при економічних спадах.

На нашу думку за відсутності конкуренції, при згортанні виробництва цей фактор виявляє протилежну дію. Як показала практика, ріст процентних ставок не зменшує попиту на кредит.

Протягом 1994 року обсяг кредитних вкладень банківської системи в економіку України в національній валюті збільшився в 6 разів і на 1 січня ц.р. становив 261 тлр. крб., з них 141,6 тлр. крб. (54 відсотки) - це кредити Національного банку, які протягом року збільшились майже в 11 разів. Крім цього, комерційними банками надано підприємствам і організаціям кредитів на суму понад 126 тлр. крб. в іноземній валюті.

Підприємці та інші позичальники ріст

ВИТРАТ ПО ПРОЦЕНТАХ ВІДНОСЯТЬ НА СОБІВАРТІСТЬ ТОВАРУ, ЩО ВЕДЕ ЗНОВУ Ж ТАКИ ДО ЗРОСТАННЯ ЦІН. ТАКИМ ЧИНОМ, У ПІДВИШЕНІ ПРОЦЕНТИХ СТАВОК КРИЄТЬСЯ ОДНА ІЗ ПРИЧИН ІНФЛЯЦІЇ.

ПРОРОБЛЕНІЙ В ДИСЕРТАЦІЇ АНАЛІЗ ПОКАЗАВ, ЩО В БАГАТЬОХ ВИПАДКАХ ЧЕРЕЗ НИЗЬКУ І ПОВНУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ КЛІЄНТІВ ЇХ ЗАГАЛЬНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ БАНКУ "УКРАЇНА" ПО КРЕДИТАХ НА 1 СІЧНЯ 1995 РОКУ СТАНОВИЛА 37,8 ТРЛН. КРБ., В ТОМУ ЧИСЛІ ПО УРЯДОВИХ ПРОГРАМАХ І ПІЛЬГОВИХ КРЕДИТАХ - 8,7 ТРЛН. КРБ. НА 1 СІЧНЯ 1995 РОКУ ПРОСТРОЧЕНІ БОРГИ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ ПЕРЕД БАНКОМ "УКРАЇНА" ДОСЯГЛИ 15,1 ТРЛН. КРБ., АБО 40 ВІДСОТКІВ ВІД ЗАГАЛЬНОЇ СУМИ ЗАБОРГОВАНІСТІ, З НИХ ПО УРЯДОВИХ ПРОГРАМАХ - 2,5 ТРЛН. КРБ. НЕСПЛАЧЕНІ БАНКУ ПРОЦЕНТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ КРЕДИТОМ СТАНОВЛЯТЬ 8,8 ТРЛН. КРБ. (СТАБЛ. 1, 2). ПО ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСНІЙ ДИРЕКЦІЇ БАНКУ "УКРАЇНА" ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПО ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТАХ ТА ПРОЦЕНТАХ СТАНОМ НА 11.01.96 РОЗПОДІЛЯЄТЬСЯ ТАКИМ ЧИНОМ:

ТАБЛИЦЯ 1
ЗАБОРГОВАНІСТЬ КЛІЄНТІВ БАНКУ ЖИТОМИРСЬКОЇ БЕЛАСТІ ПО ПРОЦЕНТАХ ТА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТАХ

ЗАБОРГОВАНІСТЬ КЛІЄНТІВ	ВСЬО- ГО МЛРД. КРБ.	В ТОМУ ЧИСЛІ ПО СТРОКАХ ВИНИКНЕННЯ			
		ДО 3 МІС.	ДО 6 МІС.	ДО 12 МІС.	БІЛЬШЕ 12 МІС
1. ПРОСТРОЧЕНІ КРЕДИТИ	172	53	34	48	37
2. НЕСПЛАЧЕНІ ПРОЦЕНТИ	319	100	72	93	54

Таблиця 2

ЗАГАЛЬНА ТА ПРОСТРОЧЕНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ
(З УРАХУВАННЯМ ПРОЦЕНТІВ) ПО КРЕДИТНИХ
ВКЛАДЕННЯХ (МЛРД. КРБ.)

ДИРЕКЦІЯ	ЗАГАЛЬ- НА ЗАБОР- ГОВА- НІСТЬ	ПРОСТРОЧЕНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	
		СУМА	В % ДО ЗАГАЛ. СУМИ
1. РЕСПУБЛІКА КРИМ	653,2	180,0	27,6
2. ВІНИЦЬКА	1997,3	756,4	37,9
3. ВОЛИНСЬКА	321,5	216,5	67,3
4. ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	1867,8	1209,5	64,8
5. ДОНЕЦЬКА	916,6	99,8	10,9
6. ЖИТОМИРЬСЬКА	457,3	324,2	70,9
7. ЗАКАРПАТСЬКА	221,2	72,0	32,5
8. ЗАПОРІЖСЬКА	954,6	225,6	23,6
9. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	330,3	42,4	12,8
10. КИЇВСЬКА	1508,3	1131,4	75,0
11. КІРОВОГРАДСЬКА	619,2	455,4	73,5
12. ЛУГАНСЬКА	667,9	452,3	67,7
13. ЛЬВІВСЬКА	834,2	533,6	64,0
14. МИКОЛАЇВСЬКА	1224,4	847,9	69,3
15. ОДЕСЬКА	831,5	211,2	25,4
16. ПОЛТАВСЬКА	1122,8	626,7	55,8
17. РІВНЕНСЬКА	480,6	616,0	12,8
18. СУМСЬКА	1396,4	1517,8	108,7
19. ТЕРНОПІЛЬСЬКА	536,2	599,5	111,8
20. ХАРКІВСЬКА	1759,6	666,9	37,9
21. ХЕРСОНСЬКА	1304,9	833,0	63,8
22. ХМЕЛЬНИЦЬКА	1016,2	678,9	66,8
23. ЧЕРКАСЬКА	1006,6	858,1	85,2
24. ЧЕРНІВЕЦЬКА	131,2	80,7	61,5
25. ЧЕРНІГІВСЬКА	898,6	216,4	24,1
26. ЮГКОМБАНК	42,2	2,2	5,2
27. ЦЕНТРАЛЬНЕ ОПЕРУ	2638,2	323,7	12,3
28. ВІДДІЛЕННЯ ПО М. КИЇВ	745,1	326,5	43,8
29. "ЕКОНОМІКА" (М. ЧОРТКІВ)	28,5	4,3	15,1
30. "УКРАЇНА-КОНВЕРС"	55,4	53,5	96,6
31. ФЕРЧИРСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ	73,0	59,1	81,0
ВСЬОГО	26640,4	13649,9	51,2

В РЕФЕРОВАНІЙ РОБОТІ КОНСТАТУЄТЬСЯ, ЩО ДЛЯ ТОГО, ЩОБ УПРАВЛЯТИ РИЗИКОМ І ЗНИЗИТИ ЙОГО СТУПІНЬ, БАНКИ ПОВИННІ ПОСТІЙНО ПРОВІДИТИ АНАЛІЗ КОЖНОГО ВИДАНОГО КРЕДИТУ З МЕТОЮ ОЦІНКИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОНКРЕТНОГО ДЕБІТОРА І ЦІННОСТІ ЗАСТАВИ, ЯКА НАДАЄТЬСЯ БАНКУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. ЩОБ ЗНИЗИТИ СТУПІНЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ, БАНКИ НАМАГАЮТЬСЯ ВИДАВАТИ ГРОШІ ПІД ЗАСТАВУ, ТАК ЩОБ КРЕДИТ НЕ ПЕРЕВИШУВАВ ВИЗНАЧЕНИЙ ПРОЦЕНТ ЗАСТАВИ І ЩОБ СУМИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИПЛАТИ ПРОЦЕНТІВ І ПОГАШЕННЯ БОРГУ, БУЛИ ЗНАЧНО НИЖЧІ ОЧІКУВАНИХ ДОХОДІВ БОРЖНИКА.

Банки також диверсифікують кредитний ризик шляхом обмеження сум, що надається кожному дебітору, а також шляхом обмеження кредиту на географічній і галузево – промисловій основі. Оскільки як активи (в основному кредити і цінні папери), так і фонди (в основному депозити) комерційних банків змінюються в ціні в залежності від рівня ринкових процентних ставок, банки повинні поєднувати ступінь зміни ціни активів зі ступенем зміни ціни фондів. Якщо це поєднання не дотримується, то "чистий залишок з процентів" може коливатися зі зміною ринкових процентних ставок, що вплине на прибутковість банку. Це так званий ризик зміни процентних ставок. На думку дисертанта ризик зміни процентних ставок зменшується шляхом поєднання строку депозитів за строками виданих кредитів. При наданні кредитів комерційний банк бере на себе не тільки кредитний, а і ризик процентної ставки. Він передбачає зміни в загальних рівнях процентних ставок, що впливає на прибутковість

ВАРТІСТЬ ФОНДІВ БАНКУ (ПРОЦЕНТНА СТАВКА, ЯКУ ВІН СПЛАЧУЄ ПО ДЕПОЗИТАХ, БОРГУ І В ЯКОСТІ ДИВІДЕНДІВ ПО АКЦІОНЕРНОМУ КАПІТАЛУ). ДЛЯ ТОГО ЩОБ ЗМЕНШИТИ ЦЕЙ РИЗИК, БІЛЬШІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ ПОЗИЧОК ОЦІНЮЮТЬСЯ ПО ВЕЛИЧИНІ МАРЖІ МІЖ ПРОЦЕНТНОЮ СТАВКОЮ І БУДЬ-ЯКИМ ІНДЕКСОМ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК, ЯКИЙ ШИРОКО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ. ПРИ ВІДСУТНОСТІ БУДЬ-ЯКОГО ІНДЕКСА ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК, ЯКИЙ ВІДОБРАЖАВ БИ ЗМІНИ В ЛОКАЛЬНИХ ПРОЦЕНТНИХ СТАВКАХ, БАНКИ ПОВИННІ НАДАВАТИ КОРОТКОСТРОКОВІ ПОЗИКИ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКУ. ТАКА СТРАТЕГІЯ ДУЖЕ ОБМЕЖУЄ ГНУЧКІСТЬ БАНКУ І ПОЗИЧАЛЬНИКА, ЩО ТАКОЖ УСКЛАДНЮЄ ФІНАНСУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ ПРОЕКТІВ. ВСТАНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ІНДЕКСІВ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК, НА НАШ ПОГЛЯД, МОГЛО Б ДОЗВОЛИТИ БАНКАМ ЗНАЧНО ЗМЕНШИТИ РИЗИК ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК, ПОВ'ЯЗАНОГО З НАДАННЯМ БІЛЬШ ДОВГОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ.

Однією із найважливіших умов для нормального функціонування економіки повинен бути нормальний процес грошового обігу. Для цього потрібно мати відповідність між необхідною та фактичною грошовою масою, яка є в обігу. Відомо, що загальна кількість грошей, яка потрібна в кожен даний момент в обігу для забезпечення нормального процесу кругообігу товарів та розрахунків в народному господарстві, залежить від суми цін товарів, які реалізуються, та швидкості обігу грошей. Чи дотримується це співвідношення між потрібною і фактичною грошовою масою в Україні? В результаті лібералізації в країні різко зросли ціни. Обсяг товарної маси та нетоварних платежів (в нових цінах) навіть при значному

СКОРОЧЕННІ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА, ЗРІС В
ДЕСЯТКИ РАЗІВ. В ТОЙ ЖЕ ЧАС, ШВИДКІСТЬ ОБІГУ
ГРОШЕЙ СПОВІЛЬНИЛАСЯ - ПРИЧИНА -
НЕДОСТАТНІСТЬ ПЛАТІЖНИХ ЗАСОБІВ, ЗБІЛЬШЕННЯ
СТРОКІВ ДОКУМЕНТООБІГУ МІЖ БАНКАМИ,
ПОГІРШЕННЯМ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПОКУПЦІВ ТА ПО
ІНШИХ ПРИЧИНАХ. БАГАТО ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ ВИСОКІ
ЦІНИ СТАЛИ НЕКОНКУРЕНТНОЗДАТНИМИ,
СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ ПРАГНЕННЯ ТОВАРОВИРОБНИКІВ
КОМПЕНСУВАТИ СКОРОЧЕННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА
ЗА РАХУНОК ПІДВИЩЕННЯ ЦІН. В РЕЗУЛЬТАТІ
НЕДОСТАТНЬОСТІ ПЛАТІЖНИХ ЗАСОБІВ, СТРАЖДАЮТЬ
НЕ ТІЛЬКИ ТІ ТОВАРОВИРОБНИКИ ХТО МАЄ СКРУТНИЙ
ФІНАНСОВИЙ СТАН, АЛЕ І БЛАГОПОЛУЧНІ
ПІДПРИЄМСТВА, ЯКІ НЕ ЗМОГЛИ ОТРИМАТИ ПЛАТУ
НАВІТЬ ЗА ДАВНО ВІДВАНТАЖЕНУ ТА РЕАЛІЗОВАНУ
ПРОДУКЦІЮ. В СКРУТНОМУ СТАНІ ВИЯВИЛИСЯ І
СІЛЬГОСПВИРОБНИКИ. ЗА РАХУНОК ДОДАТКОВОЇ
ГРОШОВОЇ ЕМІСІЇ ЦІ ПРОБЛЕМИ ЛІКВІДОВАНІ НЕ
БУЛИ. БЕЗУМОВНО Ж, СТАНОВЛЕННЯ РИНКІВ БЕЗ
НОРМАЛЬНО ДІЮЧОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ
НЕМОЖЛИВЕ. ЦЕ ДУЖЕ ВАЖЛИВО І ДЛЯ ФІНАНСОВОЇ
СТАБІЛІЗАЦІЇ. І ВІД ТОГО, ЯК
ЗДІЙСНЮВАТИМЬСЯ ЗАХОДИ У ЦИХ СФЕРАХ, ЯК БУ-
ДЕ ПРОВІДИТИСЬ ОБГРУНТОВАНА ПОЛІТИКА, ЯКОЮ
БУДЕ ЛОГІКА ІНВЕСТИЦІЙ, ТА СУКУПНІСТЬ ЕКО-
НОМІЧНИХ ДІЙ, СЕРДЦЕВИНОЮ ЧОГО Є БАНКІВСЬКА
СИСТЕМА, ВКЛЮЧАЮЧИ І СТРУКТУРИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ,
ХОЛДІНГОВИХ КОМПАНІЙ, СТРАХОВИХ ТОВАРИСТВ, ШО
ДОЗВОЛЯЮТЬ ОБГРУНТОВАНО І ПОСЛІДОВНО БУДУВА-
ТИ ІНВЕСТИЦІЙНУ ПОЛІТИКУ, ЯК ВСЕ ЦЕ БУДЕ
ЗДІЙСНЮВАТИСЯ - ЗАЛЕЖИТЬ УСПІХ ЕКОНОМІЧНИХ
ПЕРЕТВОРЕНЬ.

3. ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

У ДИСЕРТАЦІЙНІЙ РОБОТІ ПРОВЕДЕНО ДОСЛІДЖЕННЯ МАКРО- І МІКРОЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИ СТАНОВЛЕННІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЇХ ЛІКВІДНОСТІ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ ЗРОБИТИ НАСТУПНІ ВИСНОВКИ:

3.1. ДОВЕДЕНО НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФОРМ ВЗАЄМВІДНОСИН З КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ, ПРИЙНЯТИХ В МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ВИРІВНЮВАННЯ РІВНІВ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК ЗА КОРОТКОСТРОКОВИМИ, ДОВГОСТРОКОВИМИ КРЕДИТАМИ, ЗНИЖЕННЯ ПРОЦЕНТІВ ПО МІРІ ЗНИЖЕННЯ ТЕМПІВ ІНФЛЯЦІЇ;

- ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИОРІТЕТНОГО ВИДІЛЕННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКАМ, ЯКІ ОБСЛУГОВУЮТЬ ДЕРЖАВНІ І КООПЕРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА І ОРГАНІЗАЦІЇ, А ТАКОЖ ФЕРМЕРІВ ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯКИХ НАПРАВЛЕНА НА ЗБІЛЬШЕННЯ ОБ'ЄМІВ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРІВ І ПОСЛУГ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ;

- ВСЕБІЧНЕ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА, ОБМЕЖЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ ТОРГОВО-ЗБУТОВИХ ОПЕРАЦІЙ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ "ЗГВИНЧУВАННЯ" ЦІН НА ПРОДУКЦІЮ В ПРОЦЕСІ ЇЇ ДОВЕДЕННЯ ДО СПОЖИВАЧА;

- ПЕРЕГЛЯД ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ, ВВЕДЕННЯ КОРЕГУВАНЬ В ДІЮЧІ ПОКАЗНИКИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В НАДАННІ ДОВГОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ НА ІНВЕСТИЦІЇ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЕФЕКТИВНІШИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ В БЛИЗЬКІЙ ПЕРСПЕКТИВІ;

- ВВЕДЕННЯ ОБМЕЖЕНЬ НА РОЗМІР ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК ЗА КРЕДИТИ, ЯКІ НАДАЮТЬСЯ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ ЗА РАХУНОК РЕСУРСІВ, КУПЛЕ-

них ними в Національному банку України, не допускаючи спекуляції ними;

- посилення контролю за процентною політикою, яка проводиться комерційними банками, змінюючи при необхідності нормативи резервних вимог.

3.2. Запропоновано відмовитись від практики пільгових ставок за кредитні ресурси, надані Національним банком комерційним банкам, з метою розвитку конкуренції між ними, більш повного використання можливостей по наданню пільг клієнтам при кредитуванні з враховуванням собівартості залучених кредитних ресурсів банку.

3.3. Показано необхідність відміни календарної черговості платежів з рахунків юридичних осіб в закладах комерційних банків, так як в умовах ринку господарські установи самі несуть відповідальність за виконання своїх зобов'язань перед кредитором, бюджетом і банками;

- фінансування видатків державного бюджету України, включаючи видатки по виплаті різниці в цінах на сільськогосподарську продукцію, за рахунок і в межах коштів, які є на рахунках бюджету в установах Національного банку;

- забезпечення тісної співпраці з центральними банками зарубіжних держав в інтересах приведення діяльності банківської системи України в відповідність з вимогами міжнародних стандартів;

- припинення обігу на території України іноземних валют з наданням власникам

ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ МОЖЛИВОСТЕЙ ЇЇ БЕЗПЕРЕШКОДНОГО ОБМІНУ НА НАЦІОНАЛЬНУ ВАЛЮТУ;

- ВСЕБІЧНОГО СПРИЯННЯ ВИКОНАННЮ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ ПЕРЕД ЗАКОРДОНИМИ КРЕДИТОРАМИ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ; ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПО ФОРМУВАННЮ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ;

- ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО РЕФОРМУВАННЯ НА РИНКОВИХ ЗАСАДАХ САМОЇ ЕКОНОМІКИ, ПЕРШ ЗА ВСЕ СФЕР ВИРОБНИЦТВА І ОБМІНУ, НА ОСНОВІ ШИРОКОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ВЛАСНОСТІ, ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.

3.4. Встановлено, що для виходу України з ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КРИЗИ, НОРМАЛІЗАЦІЇ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ, ЗДІЙСНЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ ЕКОНОМІКИ НЕОБХІДНО РОЗРОБИТИ ІНВЕСТИЦІЙНУ СТРАТЕГІЮ. ЦЕ ПЕРЕДБАЧАЄ ВИРІШЕННЯ НАСТУПНИХ ПРОБЛЕМ:

- КОМПЛЕКСНА РОЗРОБКА ЗАКОНОДАВСТВА, ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ РОЗБУДОВИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ З УСІХ НАПРЯМКІВ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯК ПРАВОВОЇ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА РИНКОВИХ ЗАСАДАХ. ПРИ ЦЬОМУ НЕОБХІДНО ЗАПОЗИЧИТИ КРАЩИЙ СВІТОВИЙ ДОСВІД БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ, АДАПТУВАТИ ЙОГО ДО СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ, А ТАКОЖ ВРАХУВАТИ ВЛАСНИЙ ДОСВІД У ЦЬОЇ СФЕРІ;

- РОЗРОБКА ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ, ТОБТО ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ І ПРИОРІТЕТІВ У ВИКОРИСТАННІ АКУМУЛЬОВАНИХ КОШТІВ;

- ІНВЕСТУВАННЯ У ВИРОБНИЧУ СФЕРУ ПОВИННО ЗДІЙСНЮВАТИСЯ ГОЛОВНИМ ЧИНОМ ЗА РАХУНОК

КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ОСКІЛЬКИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИТУАЦІЇ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ВКРАЙ ОБМЕЖЕНІ;

- СТИМУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ВКЛАДАТИ ВІЛЬНІ КОШТИ В КОНКРЕТНІ ПРОЕКТИ ПІД ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ (ВИПУСК ОБЛІГАЦІЙ, НАДАННЯ ПОЗИЧОК); ПЕРЕШКОДИТИ ВІДПЛИВУ ВАЛЮТНИХ КОШТІВ ЗА КОРДОН;

- НАДАННЯ ПІЛЬГ БАНКАМ ШЛЯХОМ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОДАТКІВ ЇХ ПРИБУТКІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗА РАХУНОК ЯК ПРЯМОГО ІНВЕСТИВАННЯ, ТАК І НАДАННЯ ДОРГОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ. З ЦЬОЮ МЕТОЮ ДОЦІЛЬНО РОЗРОБИТИ ІСНУЮЧИЙ У ВСІХ КРАЇНАХ З РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС, УЗГОДИТИ МІЖ СОБОЮ ПОДАТКОВЕ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО.

3.5. ДОВЕДЕНО ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ПРИМУСОВОГО ЗАЛІКУ ЗАБОРГОВАНОСТІ МІЖ СУБ'ЕКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ВВЕДЕННЯ ВЕКСЕЛЬНОГО ОБІГУ, ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІТИКИ ОБМЕЖЕННЯ ЕМІСІЇ ГРОШЕЙ ШЛЯХОМ ПРИСКОРЕННЯ ОБОРОТНОСТІ ГОТІВКИ В КАСАХ БАНКІВ, ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ ФОРМ РОЗРАХУНКІВ МІЖ ОРГАНІЗАЦІЯМИ І НАСЕЛЕННЯМ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ МАГНІТНИХ КАРТОК (КРЕДИТНИХ КАРТОК).

3.6. ПОКАЗАНА ДОЦІЛЬНІСТЬ, ТОГО ЩОБ БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ЗАЛІСНЮВАВСЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ УСТАНОВАМИ ДЛЯ ВИКЛЮЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ВТРУЧАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ В ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ, ЗАЛІШИВШИ ЙОМУ ЕКОНОМІЧНІ ВАЖЕЛІ ВПЛИВИ.

4. ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ

4.1. ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ. ДОСВІД КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ АВСТРІЇ, США. ЖИТОМИР: "МП Полісянка", 1995, 1, 2 д. а.

4.2. БАНКІВСЬКИЙ ПРОДУКТ ТА БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ПРОВІДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ, США, АВСТРІЇ. ЖИТОМИР: "МП Полісянка", 1995, 2, 6 д. а.

4.3. ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ. ЖИТОМИР, /Г. "ЗОЛОТИЙ КОЛОС", 1995, 01 КВІТНЯ, 0, 3 д. а.

4.4. ГРОШІ ЗА ПЛАСТІКОВИМИ КАРТКАМИ. ЖИТОМИР, /Г. "КОРОСТИШІВСЬКА ГАЗЕТА", 1995, 31 ТРАВНЯ, 0, 3 д. а.

4.5. КРОК ДО ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРІХУНКІВ ЗРОБЛЕНО. ЖИТОМИР, /Г. "ЗОЛОТИЙ КОЛОС", 1995, 27 ТРАВНЯ, 0, 2 д. а.

4.6. ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЇХ ЛІКВІДНОСТІ. /Становлення НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. ЗБІР. МАТ. ВСЕУКР. НАУК. КОНФ. - Львів: -1995. Випуск 2., 0, 3 д. а..

АННОТАЦІЯ

Подик Сергей Михайлович. Становление и проблемы ликвидности коммерческих банков Украины.

ДИССЕРТАЦІЯ НА СОІСКАНИЕ УЧЕНОЇ СТЕПЕНІ КАНДИДАТА ЕКОНОМІЧЕСКИХ НАУК ПО СПЕЦІАЛЬНОСТЯМ 08.01.03. - ТЕОРІЯ МАКРОЕКОНОМІКИ, 08.04.03. - КРЕДИТ, БАНКОВСЬКЕ ДІЛО І ДЕНЕЖНЕ ОБРАЩЕННЯ. ЛЬВІВСЬКИЙ ГОСУДАРСТВЕННИЙ

УНИВЕРСИТЕТ ИМ. ИВАНА ФРАНКА, 1996.

Защищается в научных работ, которые содержат теоретические и практические исследования рыночной экономики проблема финансово-го оздоровления коммерческих банков Украины и восстановление их ликвидности приобретает особенно важное значение при реформировании Госбанковской системы для обеспечения стабильного финансового функционирования народного хозяйства. В диссертации исследованы теоретическо-методологические основы организации и деятельности коммерческих банков Украины, обобщен опыт создания банковских систем Австрии, Германии, США. В условиях перехода к рынку в банковскую систему привносятся элементы конкуренции, обеспечивается ориентация коммерческих банков на универсальный характер предоставляемых услуг, комплексное обслуживание клиентуры, диверсификация операций.

Ключові слова:

Диверсифікація, ліквідність, платоспроможність, конкурентоспроможність, емісія, інфляція.

ANNOTATION

PODYK SERHII MYKHAILOVICH. FORMATION AND PROBLEMS LIQUID ASSETS OF COMMERCIAL BANKS OF UKRAINE.

THE THESIS IS ON COMPETITION OF ACADEMIC DEGREE OF THE CANDIDATE OF SCIENCE IN THE SPECIALITIES 08.01.03. - THEORY OF MACROECONOMICS, 08.04.03. - CREDIT, BANK BUSINESS AND MONEY CIRCULATION, IVAN FRANKO

Lviv STATE UNIVERSITY, 1996.

FIVE SCIENTIFIC WORKS ARE INCLUDING IN IT WHICH CONTAIN THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCHES (INVESTIGATIONS) IN THE FIELDS OF BANK BUSINESS. IN CONDITIONS OF FORMATION MARKET ECONOMY THE PROBLEM OF FINANCIAL SANITATION OF COMMERCIAL BANKS OF UKRAINE AND RESTORATION OF THEIR LIQUID ASSETS ACQUIRE IMPORTANT SIGNIFICANCE IN REFORMING OF STATE BANK SYSTEM FOR GUARANTEE OF STABLE FINANCIAL FUNCTIONING OF NATIONAL ECONOMY.

IN THIS THESIS THEORETICALLY - METHODOLOGICAL BASES OF ORGANIZATION AND ACTIVITY OF COMMERCIAL BANKS OF UKRAINE ARE RESEARCHED, THE EXPERIMENT OF CREATION BANK SYSTEMS OF AUSTRIA, GERMANY, USA IS SUMMARIZED. IN CONDITIONS OF TRANSITION TO THE MARKET THE ELEMENTS OF COMPETITION ARE INTRODUCED IN BANK SYSTEM, IT IS PROVIDED WITH ORIENTATION OF COMMERCIAL BANKS FOR UNIVERSAL CHARACTER OF ALLOW FACILITIES, COMPOSITE SERVICE OF CUSTOMERS, THE SUBVERSIVE ACTIVITY (THE DIVERSION OF OPERATION).

Key-words:

SUBVERSIVE (DIVERSION), LIQUID ASSETS, SOLVENCY, COMPETITOR, EMISSION, INFLATION.

446744

АВ 34.661

Підписано до друку 12.04.1996 р. Друк офсетний, Папір писальний.
Умовн. друк. арк. 1,5. Формат 60x84/16. Зам. 172. Тираж 100.

261220 м. Коростишів Житомирської обл., Червона пл., 2.
Коростишівська райдрукарня.